

POPOTNIK.

List za šolo in dom.

Izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca, ter velja za celo leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 60 kr. — Posamezne številke dobivajo se po 15 kr. — Na anonimne dopise se ne ozira. — Rokopisi in na oreno poslane knjige se ne vračajo. — Spisi in dopisi naj se blagovoljito pošiljati (frankirani) vredništvu (Reiserstrasse 8), naročnine, oznanila in reklamacije pa založništvu: tiskarju J. Leonu v Mariboru. — Za oznanila plačuje se od navadne vrste, če se enkrat natisne 10 kr.

Versko in pravna vzgoja v narodni šoli.

„Ein Quentchen lebendigen Glaubens ist höher zu schätzen, als ein Zentner bloss historischen Wissens, und ein Tropfen wahrer Liebe, — als ein ganzes Meer der Wissenschaft aller Geheimnisse“.

(Franke.)

Ni je uredbe, koja bi imela danes toliko važnost, nego narodna šola. To spoznava deloma že prostak, a omikanec in učenjak sta te resnice do čista preverjena. Zato pa sta tudi civilizacija in vlada obrnola svoje pozorno oko na polje narodne vzgoje in povzdignola narodno šolo na isto stopnjo, ki ji gre po važnosti in pravici. Vlada ji ni odločila samo važnega mesta, ampak dala ji je v izvrševanje tudi mnogo zadač. Na čelo svojih šol dotikajočih se zakonov pa je postavila tirjatev: Šola ima nalogo, deco versko-in-pravno vzgojevati.

Ta naloga je prva, najsvetejša in najvažnejša ter presega vse druge po svoji notranji vrednosti; v njej obstoji kulminacija vseh načel narodne vzgoje. — Velike vrednosti sta uk in materijalno znanje za življenje in tirjatev časa je, da se gojita ter se znanje človeštva širi in širi; a vendar sta le samo sredstvo v dosego višjega smotra narodne vzgoje. In tako tudi mora biti!

Narodna šola pripravlja za življenje sploh, a ne za en ali drugi poseben poklic, ona mora temelj prirediti v izobrazbo izvrstnih ljudi in dobrih članov človeške družbe. Ona tedaj tudi ne sme in ne more posredovati samo materijalno znanje, ampak ozirati se mora zlasti na razvijanje vseh duševnih moči, kajti tako le je mogoče osnovati v otroški duši podlago za dovršeno podobo katera se ima iz obraženih in oblaženih dušnih moči razviti, kedar se gojence sam sebi prepusti, da stopi v javno življenje.

Duša potrebuje kakor telo mnogovrstne hrane, da se vzdrži, in kakor se telo ne more razvijati in kmalu hira, ako se mu prava hrana pridrži, tako tudi duša enako v razvoju zaostane, da celo otpne, ako ji ne podamo njenim močem primerne dušne hrane. Otroški duši je tedaj najprej treba skrbeti za isti živež, katerega v svoji dobi naj bolj potrebuje za blago razvijanje. To pa ni hrana uma, ampak hrana čustev in srca.

Med tem, ko v otroški duši začetki moči uma še le cimijo in male kali poganjajo, pojavlja se otroško srce sé svojimi čustvi že krepko. Prva du-

ševna moč, ki se na otroku opazi, je forej sree: prva hrana tedaj, ki se bode duši delila, ima se obračati na vzgojo srea.

A ne samo zato, ker se čustvo in sree najprej razvijata, zahtevata v prvi vrsti našo pozornost, temveč zato, ker sta sree in čustvo blaženejši dušni moči, nego pamet in um. Kaj hasne človeku bister um, natančna pamet in ostra razsodljivost, ako ne delujejo v zvezi s srcem in čustvi. Kakor ogenj mnogo koristi, dokler se njegova sila vzdržuje v pravih mejah, kakor je moč vode blagodejna, dokler se more vzdrževati v sponah, tako je delavnost človeškega uma koristna le, dokler je v soglasju s srcem. Kedar pa človeški um brez srea gospodari, tedaj gorje človeštvu, in — Rousseau naravnost trdi, da je z napredkom vede in umetnije npravnost propala. Ko bi bistrost uma vsikdar služila v resnici vbogajočemu sreu, tedaj bi bilo človeštvo srečno, vladala bi na zemlji prava modrost. Pestalozzi pravi: „Alle Menschenweisheit beruht auf der Kraft eines guten, der Wahrheit folgenden Herzens.“ — In baš zato, ker človeška (fizična) oblast vedno večja postaja, treba je za vzgojo srea vedno bolj skrbeti. — Bodi si pa, da se podamo iz dušeslovnega (psihologičnega) stališča na praktično. Tudi tu moramo trditi, da je človeku treba bolj izobraženja srea, nego naobraženja uma.

Podajmo se v vsakdanje življenje ter recimo, kdo srečneje živi, isti, ki si je izbistril um in si pridobil mnogo znanja, pa je zanemarjenega srea, ali ovi, ki si je sree oblažil, pa je malo manj vrednega uma in ima nekaj manj znanosti?! Um brez srea vodi človeka iz póta pravičnosti; a blago srce blaži skromna pa pravična djanja.

Ni ravno redka prikazen sedanjega časa, da ovi sedi v ječi, hira na duhu in telesu, nemirna vest ga neprestano grize in biča, ta pa vesel hodi po svojih poslih, in če mu tudi osoda ni povsod ugodna in mila, vendar je sam se sabo v miru, duša in vest sta v soglasju z njegovim dejanjem. In kaj stori človeka srečnejšega, nego harmonija z npravnimi zakoni, ki izhaja iz mirne vesti značajnega človeka. Števila govore, in kazninska statistika nas uči, da so baš oni ljudje največji, najbolj prekanjeni zločinci, ter so človeštvu naj več škode, bede in zlega učinili, ki so svoj um na troške srea naobraževali.

Ni li znano, da so ljudje po hribih večjidel dobrega srea, pravični in dobri ter se med njimi malo zločincev nahaja, oni v dolinah in ravninah pa, ki so današnji nepristni kulturi bolj izpostavljeni, tudi bolj popačeni ter zlem djanjem nagnjeni; in li ne vemo, da se najgrozovitejša dejstva vrše v mestih, kjer je masa ljudstva le na umu, a ne tudi na sreu naobražena? Prav trdi Diesterweg: „Des Menschen Werth liegt in seinem Gemüthe, der Verstand hat noch keinen Sterblichen jemals zu einem rechtschaffenen, treuen begeisterten Menschen gemacht.“ In dalje: „Der Bestand des Trefillichen in einem Menschen wird nicht gesichert durch die Verstandes-, sondern durch die Gemüthskraft.“

S tem smo hoteli dokazati, da se nam je sploh najbolj ozirati na izobraženje srea, ako nočemo samo poučevati, ampak čemo tudi vzgojevati. Rešiti nam je še prašanje: Zakaj se ima zlasti v ljudski šoli gojitev verske npravnosti pospeševati.

Ko je tudi avstrijskemu ljudskemu šolstvu prisijala boljša zora v podobi novih zakonov, se je v tadajšnjih šolskih razmerah mnogo spremenilo. A glavno načelo prave pedagogike se je tudi novemu zakonu na čelo postavilo; namreč: „*nravno verska*“ ali kakor se je v novejšem času tirjalo: „*versko nravna vzgoja*“ se v prvi vrsti zahteva od narodne šole. In tako je tudi prav! Kajti resnica je, kar je 13. maja 1881 l. v državnem zboru trdil baron Dipauli: „*Pamet in izvedba nas uči, da moralnost mej ljudstvom brez vere ne more obstati. Kjer vere ni, tamkaj ni npravnosti!*“

Na kaj neki bi se moralnost upirala, ako ne na verska čustva, na vero? Npravnstveni zakoni visé v zraku in nimajo pri ljudeh, ki so goli blagih nabožnih čustev nikakoršnega vpliva. Še le iz nabožnih čustev nastala vera določuje, da so npravnstveni zakoni božji zakoni, katere izpolnjevati zahteva najpopolnejše in najvišje bitje, da so volja božja in da bode, kdor jih izpolnjuje poplačan, a kdor ne, kaznovan.

Kakošen človek brez nabožnih čustev nastane, to nam pové francoska revolucija. Tam, kjer niso več na pravega Boga verovali, ampak pamet povzdignoli v svojo boginjo, kjer so vse uničili, kar je bilo sveto in versko: ondi godile so se najstrašnejše grozovitosti, ondi postavljen je v zgodovini črn spomenik, kojega ne bodo omile generacije stoletij, in o njih pel je slavni pesnik: „*Da werden Weiber zu Hyänen*“.... In ko so se zlodejstva po samomoru končala, ter je nastopil reditelj Napoleon, rekel je, da ljudstva brez vere vladati ne more. Kakor pa ljudstvo, tako tudi pozamezen človek ne more biti brez vere.

Ali ne spada nabožno čustvo k najzvišenejšim čustvom? Li nema svojega vira v pomislih boga, najvišjega bitja, ki je umni stvarnik reditelj najumnejše vršecil se prikazni na pozorišču zemlje in neba, upravitelj in pouzročitelj vseh obstoječih, naj čistejših npravnstvenih zakonov in najpopolnejše bitje, vir vsega dobrega, pravega in lepega. —

Kogar duh se ne povzdigne do pomisli boga, tega duša tava po temoti podlosti, po onem mračnem ozračju dušnega življenja, iz katerega se človeku nikdar mir in zadovoljnost v srce ne podata, kjer se zatira vse lepo in dobro ter dela pot v brezna nenravnosti.

Nabožno čustvo povzdigne človeka na pravo mesto, ki mu gre med pozemeljskimi stvarmi in bogom; svet se nam kaže od idealne, vzvišene stran; in pomisli lepót onega sveta nam povzdigujejo duh, izbuja in vodijo nas k lepim djanjem in nam dajejo pogum v dvoumih, težkih položajih življenja. Vse razmere našega bitja na zemlji kažejo se nam iz stališča vere v lepšej svitlobi.... S fizično smrtjo ne konča se življenje, ampak se še le prav začinja, tu zasramovana čednost se bode tamkaj zmagovala, tu zmagonosna hudobnost maščevala; hinavee bode tamkaj odkrit, značajnik povzdignjen — tamkaj bode vladala sprava, edinost, mir, zveličanje. V tem premišljevanju obstojé najčudovitejša krepila in tolažbe veronauka. — In to tolažbo bi pri izgoji zamogli komu zadržati? Ne! Srce otroka naj postane oltar najvišjemu. Pobožnost, vera in ljubezen naj stanuje v njem.

Diesterweg, ki je zagovarjal naj slobodnejše mišljenje na polju šolstva, pravi: „Ohne Frömmigkeit, d. h. ohne Glauben, ohne Vertrauen zu Gott, ohne Liebe zu dem, der uns den Weg gezeigt hat, der uns zuerst liebte, ohne das Vertrauen, dass Gott alles zum Besten lenke, und jedes gute Menschenwerk sich seines Schutzes zu erfreuen habe — ohne dies Alles fehlt euch die Stütze und der Stab im Leben. Und ihr wollt die Armen des Volkes erziehen, die Niedrigen und Dürftigen ohne Religion? Der Fluch würde Euch noch im Grabe treffen statt des Segens.“ (Dalje prih.)

Goreča voda.

Praktična obravnava berila štev. 11. v II. Berilu.*)

(3. in 4. šolsko leto.)

1. Vvod.

Kdo je že videl apnenico? Kje si jo videl? Kaj žgejo v apnenici? Apno. Iz česa ga žgejo? Iz apnenca. Kako se imenuje apno, ki pride naravnoč iz apnenice? Živo apno. Kaj store z živim apnom, prej ko ga rabijo? Ga ogase. Kateri je že videl, kako gase apno? Kaj si opazoval tam? Jama, živo apno, voda, čvrčenje, voda vre, se kadi, dim. — Ako pride živo apno z vodo v dotiko čvrče razpade. Pri tem pa da toliko toplote od sebe, da začne voda, ki kose obdaja, vreti. Ponovi to Ž! Kaj bi se ti zgodilo, ako bi vtaknil roko v tako vodo? Spekel bi se, kakor v kropu.

Kdo je rad zahajal k staremu lovcu, Matevžu, škorca opazovat? — Tonče. — Kaj pa je storil Tonče nekega dne, ko Matevža ni bilo doma? Škorca je ujel. — Je li bilo to prav? Je mislil Tonče povedati, da je škorca vzel? Kako je mislil oditi? — Na tihem. — Kako pa imenujemo take ljudi, ki radi tuje reči skrivaje odnašajo? — Taki ljudje so tati. — Kaj storijo tedaj tati? — Kradejo. — Je li dopuščeno krasti? Komu pa se zameri tat? — Bogu in ljudem. — Zakaj pa se tat tudi Bogu zameri? — Ker prelomi božjo zapoved in stori greh. — Kaj pa ljudje s tatom storé? Tožujejo ga in posvetna gosposka ga kaznuje. — Ali ljudje tatom kaj verjamejo ali jih spoštujejo? Kako pa pride, da ljudje začnejo krasti? Ako ljudje niso dovolj pridni, da bi si potrebnega živeža prislužili, pa vendar radi dobro živijo in se lepo oblačijo, navadno začnejo skrivaje jemati mnogovrstne stvari, in ako mogoče, tudi denarje. Ako so se lenega postopanja in zmikanja enkrat privadili, tako se jim je tega težko zopet odvaditi. — Ali samo odrasli ljudje kradejo. — Tudi otroci včasih kradejo. Ali součenci kradljive učence ljubijo? Kaj si tedaj morajo učenci zapomniti, ako hočejo, da jih bodo imeli radi učitelji, stariši in drugi ljudje?

Učenci ne smejo nobene tuje reči, bodi še tako malovredna, vzeti. Ako kaj najdejo, morajo skrbeti, da pride najdena stvar lastniku v roke. Ako se ta ali ona stvar komu še tako dopade, tak je vendar ne sme zatajiti, kajti po

*) Primeri „Rečna obravnava“ istega berila, spisa v „Slov. Učitelj-u“ od leta 1875, stran 195, 212 in 243.

takem ravnanju bi se zamerili ljudem, pa tudi Bogu, ki vse hudo kaznuje. Ponovi, kaj sem vam ravno povedal R.!

Kako pa imenujemo takega človeka, kateri nikoli ne krađe, ako se mu tudi priložnost ponuja? — Taki ljudje so pošteni, zvesti, pravični. — Ali take ljudi kdo sovraži? — Ne. — Glejte! Poštene, zveste in pravične ljudi vsakdo spoštuje in rad ima, taki ljudje so navadno tudi srečni, kajti njih Bog nikoli ne zapusti. Ponovi S.!

Zdaj pa vzemite berilo in čitali bomo o nekem fantu, ki je rad kradel in katerega je zato tudi zaslužena kazen zadela.

2. Učitelj berilo prečita.

3. Učenci ga preberó.

4. Učenci berejo posamezne stavke, in učitelj pojasnuje manje umljive besede, ter napeljuje učence, da jih nadomestujejo z drugimi.

Kaj se pravi „goreča“ voda? Ali voda more goreti? Kaj se pa hoče povedati z besedami „kradel je kakor sraka“? — Ker sraka rada krađe, posebno svetle reči. — Nadomestite besedo „všeč“ z drugo! — Prijetno, kar se mu je dopadlo. — Kaj povedó besede „vtakniti k sebi“? — Kaj je mogel skriti v obleko. — Kaj je apnenica? — Peč, kjer apno žgejo. — Ktere besede lahko stavimo nemesto „natlačene“? — Napolnjene, nabasane. — Koga je srečal kmalu potem? Kaj se pravi „na vodo“? — Napajat. — Kaj pové beseda „trenil“? — Da je hitro skočil na konja. — Katere besede še tudi rabimo, ako hočemo kaj naglega zaznamovati? — „Kakor bi se zablisnilo“. — Nadomestite besedo „dvigne“ z drugo. Vzdigne, skoči, spleže, zažene, mahne jo itd. — Zakaj se reče „tatič“? Ker je bil še mlad fant. — Kaj se pravi „vskok“? Naglo, hitro, dirjajó, kalop. — Kaj se pravi „naravnost“. — Brez odloga; nič se niso vstavili. — Katero besedo bi lahko stavili namesto „zdrkne“? — Spodleti, zvrne. — Kaj se pravi „začne kričati na vse grlo“? Tako močno je vpil, kolikor je mogel. — Zakaj pa je rekel „gorim“? — Ker je apno začelo vreti, ko je prišla do nja voda. — Kaj se pravi „norčuje“? — Šali. — Kaj se pravi h „kraju“? — Bregu. — Nadomestite besedo „upehan“! — Utrujen, že truden, zdelan. Kaj nam povedó besede „na pol mrtev“? Da mu je bilo slabo. — Postavite namesto besede „prihité“ druge! — Pridejo, prisopéjo. — Zakaj se pravi „nesrečni“ tatič? Ker ga je nesreča zadela. — Kako je imel kožo? — Sezgano in razjedeno ali pečeno in ranjeno. — Kaj se pravi „mnogo pretrpeti“. — Veliko bolečin prenesti. — Kaj so mu ljudje rekli? Kaj se pravi, „ne dotikaj se, kar ni tvoje“? Ne jemaj stvari ali reči, katere niso tvoja lastnina.

Kaj se pravi „tuje peče“? Tuje ali vkrađeno blago nam pripravi zadrege, nesrečo. — Kaj se hoče povedati z besedami: „vsaj na vesti, če ne drugeje“.

Ako nas pri kradenju nikdo ne zasači, da bi nas potem gosposka postavno kaznovala, tak smo vendar že nesrečni, kajti vest nam ne dá miru, dokler škode ne poravnamo.

5. Branje se nekokrat ponovi.

6. Nauk se razvije.

Kaj je rad učinjal fant, o katerem smo brali? Je li vedel, da je kradenje greh? Zakaj pa je jemal? — Ker se je že tako navadil. — Je bil deček morebiti vsakokrat kaznovan, ako je kaj zmaknil? Komu se ni mogel nikoli skriti? Je li Bog dečku zaslužen kazni tudi poslal? Je morebiti fant kaj mislil o nesreči, katera ga zamore zadeti, ko je apno pod telovnik skril? Komu pa je bilo že znano, kaj se bode zgodilo? — Vsevednemu Bogu. — Kaj mislite, so li ljudje tega fanta radi imeli? — Zakaj ne? — Ker pred njegovimi rokami ni bila nikakoršna reč varna. — Kaj pa zraste iz majhnega tatú? — Velik tat, goljuf in razbojnik. — Imajo taki ljudje kako veljavo med drugimi? — Ne. — Glejte! Taki ljudje se že tukaj pred ljudmi skrivajo, ker jih nikdo ne spoštuje in še huje pa se bojijo priti pred večnega sodnika, pravičnega Boga, kateremu se pri nobeni krivici niso mogli skriti. Ponovi Z.!

Kaj si tedaj moramo že v mladosti zapomniti? Kaki torej bodite, da ne pridete v skušnjavo krasti? Ali nam vkradena reč kaj koristi? Vam je znan kateri prigovor, ki to pové? — Eden krivični krajecar devetindevetdeset pravičnih sné. — Katerih čednosti se naj tedaj privadimo? — Pravičnosti, zvestobe in poštenosti. Zakaj pa se naj teh čednosti privadimo? — Da nas bodo čislali ljudje in da nas blagoslovi pravični in vseplačujoči ljubi Bog. Zapomnimo si tedaj:

*Poštenost, zvestoba in pravičnost so sestre si tri.
Le vadi se jih pridno vse žive dni.*

7. Vaje v glatkem in lepem čitanju.

8. Naloge.

a) Pripovedujte to, kar smo brali.

b) Apnenica se po primernih vprašanjih popiše, kakor sledi:

Delavci pridejo z motikami in lopatami. V zemljo skopljejo okroglo jamo. Ob robu zabijejo v tla dolgih in debelih kolov. Med kole zapleto šibkih vej. Tako dobe apnenični koš. Od zunaj in od znotraj ga debelo zmažejo z ilom. Spodaj naredijo vratica. Na dnu sestavijo iz debelih apneničnih kamenov pečnico. Prostor nad pečnico napolnijo z drobnejim apnenecem. Zdaj začno kuriti v pečnici. Apnenec se razbeli. On postane prhek in bolj lahek. Čez 6 ali 8 dni ogenj ugasnejo. Apnenica se ohladi. Izprazni se. Živo apno se prodaja.

c) Popiše se po primernih vprašanjih, kako se apno gasi, n. pr.:

V zemljo skopljejo plitvo in široko jamo. Stene in dno ogledajo. V jamo namečejo živega apna. Na apno nalijejo vode. Apneni kosi začno črvčeti in razpadati. Voda postane bela kakor mleko. Kmalu jame vret. Gost dim se vzdigne kviško. Vrenje neha. Voda se ohladi. S časom popolnoma izgine. V jami ostane mehko ogašeno apno.

d) Primerne slovniške vaje.

Josef Lasbazar.

Slovanska poglavja.

VI. Narodni ponos.

Biti slovenske krvi, bodi Slovencem ponos!

Koseski.

Ne strašimo se té besede. V njej ni pomena nasilja niti porogljivosti, marveč korenina narodnega življenja, zavest lastne moči, odličnih zmožnosti, dobrih lastnosti in slavnih dejanj, s katerimi se odlikuje ljudstvo tvojega jezika — tvoj národ, — zavest prednosti, zdravosti in krasote, zavest bogatije, po katerej se je proslavila in se hvali zemlja, ki te je rodila, ki te živi.

Da, na tej zavesti se vtemeljuje národni ponos in ž njim sorodna njega prijateljica in nerazločljiva sestra — ljubezen do domovine. Ljubezen do domovine je prva zahteva narodnega ponosa, prvi in neizogibno potrební pogoj njega življenja. Ona nam vелеva, da naj ljubimo domovino ne s praznimi besedami, marveč z istinitimi in požrtvovalnimi dejanji. Brez te ljubezni ni narodnega ponosa, kakor ni in ne zamore biti zelišča brez korenine.

Kakor se pa ljubezen k rodnej zemlji z največjim prospehom in najvz-glednejše goji in razcveta, ne v tujini, marveč pod zavetno očetovsko streho, tako tudi narodni ponos najbujnejše klije in z najlepšim cvetjem se odeva v rojstnem kraju. Presadi cvetlico v toplem kraju zplodeno na sever, [nadomesti ji solnce z umetnim ogrejalom, oskrbi pripravo prst, maraj za vse nje posebnosti — ona bo porastla, nemara se celó razcvetela, toda deni jo v svobodno prosto naravo, kamor vse stvarstvo spada, in svoboda jo — uniči.

Zapusti svojevoljno svojo drago mater — domovino in vrzi se v naročje tuje zemlje, preidi najleskejše nje kotiče, razveseljuj se tam nakopičenega velikega bogastva; — tiste blaženosti, ki si jo živil, ljubil v materinskem naročju, ne najdeš nikjer! Pri veselju v tujini bo ti tesno in v duši tvoji pusto, kajti

„Naših rož je lepši cvet,
Bučelic naših slajši med.“

Nehvaležen je tak sin, ki pozablja na odkrito materno ljubezen, ki pozablja na krvave žulje očetove, ter živi zgolj sebi ali tujini!

Glej, tukaj narodni ponos resničnim sinovom domovine ukazuje, da bi nasilno dvignili gmotno in duševno korist domovine, ter skušali kolikor mogoče zamejiti izselniški pród v tuje, zlasti zamorske pokrajine; pród, ki nam odnaša živelske moči, ter oslabljuje z ogromno škodo naše vrste.

Evo, tukaj nam národni ponós kaže, da bi nabirali s potovanjem izkušnosti za življenje, ter iskali najpoprej temeljito poznati svojo lastno rodno zemljo in še le potem se ogledovati po tujini.

In če vže z obzirom k tej stvari nam narodni ponos take dolžnosti nalaga, kolikanj več in svetejšo dolžnost imamo še k domačemu jeziku, k jeziku svoje domovine. On je temelj narodnega življenja; ž njim národ živi in umira. Gorjé narodu, kateri zanj zadostno ne mara, ter le po tujem teži; tak národ zapusti sam sebe in kdor samega sebe zapusti, tega zapusti tudi Bog.

Z zanemarjenostjo narodnega jezika in hvalisanjem tujega, se pri nas največ greši. Obsojala se je vže na mnogih krajih in od mnogih strani nas Slo-

vencev („mehkih kot lipov les“), popustljivost, ki odstopuje in se umika do skrajnosti, zakriva, kjer se da svojo národnost, žlobodraje tujo govorico, ter se takó dela smešnega pred tujei. Tujec, videč, kako malo spoštuje domačin sam svoj jezik, svojo národnost, še nas bolj prezira in dnevna skušnja nas uči, da tujei, desetletja vže med nami bivajoči, niso še čutili potrebo: naučiti se našega jezika, ker jim lasten, tuji zadostuje.

Tukaj mora pomagati národni ponós. Kdor samega sebe in svojega roda ne časti, tudi spoštovanja družih vreden ni! Poglejmo le na ponosni arpadski národ — Madjare, in videli bomo, kaj vse národni ponós premore, ozrmo se na maloštevilne Črnogorce in nevstrašenost tega malega plemena, kako je imponirala zakletim njih sovražnikom, Turkom; to mora tudi v nas vzbujati občudovanje. Ne mnogoštevilnost kakega plemena, marveč jakost, samozavednost in značajnost zamore biti poroštvo njega razvitka ali propada v bodočnosti.

S tem da se navdahnemo z národnim ponosom, pa še ni rečeno in dovoljeno, da bi nemara črtili svoje sosede in zaničevali njih jezik. Vsakemu svoje! Sovraštvo bi rodilo le sovraštvo, katero pa ne izplodi nikdar pravega národnega ponósa. Ponosni bivajoči na to, kar je naše in nam v čast služi, moramo čutiti v sebi le še večjo težnjo, da se povzdignemo na polju izobrazbe po poti čednosti še na čedalje večjo stopinjo omike.

Toda sedaj nastane vprašanje, na kaj zamoremo biti prezirani Slovenci ponosni? Malo nam sicer privoščijo naši nasprotniki, pa ponosni smo lahko 1. na svojo preteklost v zgodovini. Ravno Jugoslovani, in med temi Slovenci ne najposlednji, so bili, ki so zabranjevali krutemu Azijatu pot v zapadno, sedaj proslavljeno omikano Evropo, katero bi bil gotovo opustošil, da se niso njega sulice na prsih naših pradedov zlomila. 2. Ponosni smo lahko na to, da smo veja velikega slovanskega debela, kateremu vsi novejši zgodovinarji še veliko prihodnost napovedujejo. (Kdo se še ne spominja slovanskega romanja v Rim?) 3. Ponosni smo lahko na svoj krasen in milodoneč jezik, ki ga nam tolika stoletja sovražna sila izruvat ni zamogla, ponosni na svojo hribovito, toda zdravo domovino, koje naravne lepote slovó daleč po svetu in o kateri pesnik poje, da je „podoba raja“. 4. Smo lahko ponosni na svoje slavne prednike, vsesvetovne učenjake, kakor Jurij Vega, Kopitarja, Čopa, Preširena, Slomška, Miklosich-a in mnogo drugih, kojih imena se tudi med tujimi narodi visoko spoštujejo. Komur pak še vse to in še več tú nenavedenih dokazov ne zadostuje, ter postane vsakako le národni odpadnik — renegat, ne žalimo se za njim, kajti boljši je za nas malo in dobro, kakor pa veliko in za nič! Porecimo z hrabrimi Črnogorci: „malo nas ima, ali smo ljudi“, bodimo značajni in pogina se nam ni bati!

Kdor pa pri vseh tu navedenih razlogih k vztrajnosti še vendar malo-dušen ostane, ta naj se pobrine, da si vtisne v dušo vprašanje, kedó bo gojil in kakšen bo se gojil za njim spomin? Kakor se po pravici velí: vzbudi željo po slavnem imenu in vže si koristil človeštvu, takó se zamore tudi reči: vzbudi težnjo po slavnem spominu in ni se ti bati, da bi postal národni odpadnik. Izdajico vsak pošten národ prezira in tudi slovenski renegatje nimajo pri tujcih nobenega spoštovanja. „Ljubi se izdajalstvo, pa sovraži se izdajalec.“ Kaj n. pr. je vzdrževala „očeta Slovencev“ — dr. Bleiweisa, da je, če tudi osam-

ljen, vendar jel Slovence vzbujati in bil njihov voditelj do svoje smrti? — Nasprotnikom, ki so mu očitali, da je fanatik, prenapetnež, ja, celó ruski agent, morala je vendar imponirati njegova neustrašenost, neomahljiva značajnost; in hodéč po poti kreposti, kaj je konči dosegel? Sam svitli naš Vladar ga je odlikoval in yes slovenski in slovanski svet slavil je vkupno njegovo sedemdesetletnico ter skoro vse občine po Slovenskem so ga imenovala častnim členom, a vodja hrvatske deputacije, slavni Šenoa, je djal: „Poglej njegove sive lasi!“ Vsak las je priča njegove poštenosti, in tudi o dnevih njegovega življenja je to mogoče reči. Njegovo geslo je bilo: Nulla dies sine linea in vsaka linea je bila posvečena narodu. On je dokazal, da omika je ono zlato, ki jo je možno prekovati iz forme v formo in da slovenskemu národu ni treba begati za tem zlatom v tujino, marveč jo zamore dobivati v lastnej zemlji. Takemu možu bodi vsa čast! On je probudil svoj narod takó, da je sedaj krepak steber Slovanstva. Prinesli smo mu (Hrvatje) isto tako svoja srca, kakor Slovenci. Razumimo se brez tolmača... Vaša kri je naša kri, med nami pretaka se Sotla ki nas deli. — Sotla je hladna voda, toda kri nikakor ni hladna!“

Kdo, kdó bi ne želel, da bi se v spominu nanj, tudi o njem tako, ali temu podobno govorilo? — To pa bo le mogoče, ako si ohrani značaj čist kot pretopljeno srebro, ako ljubi in se žrtvuje za svoj rod in domovino, k čemur pa je za vztrajnost v tej službi najglavnejši pogoj — národni ponós!

—kl.—

Književna poročila.

Knjige družbe sv. Mohora. Že lansko leto smo na tem mestu govorili o knjigah družbe sv. Mohora ter smo si dovolili staviti tudi nekatere nasvete, v prepričanju, da bi njih realiziranje razvoj društva gotovo pospeševalo, knjigam samim pa večjo trpežnost in vrednost podelilo. Govorili smo vse to upirajé se na prikazni kojé smo zapazili, ko smo več let ljudstvo opazovali, kako in kaj počinja z društvenimi knjigami. In da se svojimi mislimi nismo osamljeni ostali, to pričajo tudi drugi slov. listi, ki so našim besedam po vsem pritrdili.

Dà se slav. odbor letos na dotične nasvete celo ni oziral, temu bode uzrok brž čas to, da so mu prepozno došli; nasprotno namreč, da bi slav. odbor vse preziral, ter se izvršitvi naših nasvetov upiral, nikakor ne moremo misliti, kajti smo po vsem uverjeni, da nismo kaj takega nasvetovali, kar bi bilo družbi na kvar ali pa bi ne bilo moči brez posebnih težav izpeljati. Mi toraj upamo in tudi tukaj ponovimo svojo željo, da slav. odbor naše mnenje natančno presodi, in ako se mu naša avtoriteta premalenkostna dozdeva, da bi se bilo vredno na njo ozirati, tedaj se naj obrne še do drugih veljavnih slov. mož, kojim so razmere med ljudstvom znane, ter poizve tudi njih mnenje. Da bi se pa slav. odbor ustavljal vsakej pametnej spremembi, tega pač od tako odličnega vodstva, s kakeršnim se ponaša družba sv. Mohora, nikakar ne moremo misliti.

Letos nam je družba podarila zopet šestero knjig in sicer: Koledar za l. 1885: Miklova Zala, povest; Cecilija, cerkvena pesmarica; Slov. pravnik II. del; Občna zgodovina 10. snopič; Življenje preblažene D. Marije II. zvezek. Gotovo lepo število knjig za mali znesek 1 fl.

Naj nam bo dovoljeno, da še tudi o posameznih knjigah malo spregovorimo. O koledarju nimamo drugega reči, nego to, kar smo že lani omenili. Pri mescih naj bi se dodjal celi list v zapisnik; pri tisku pa bi se gotovo dosti dela in tudi stroškov prihranilo, ako bi se vse, kar ni neobhodno potrebno, izspustilo in bi se tudi krstna imena primerno okrajšala. Zabavni del je sicer dober, vendar se nikakor ne da primerjati drugim koledarjem, kateri so v tem oziru mnogo bogatejši in mnogovrstnejši. Posebno ugajali bi koledarju kratki pa zanesljivi statistični podatki o Slovanih obče in o Slovencih in njih zemlji posebe. Mi tudi ne dvomimo, da bi se po prizadevanju slav. odbora našla oseba, ki bi bila zmožna take podadke leto za letom prirediti. Prav neumevno nam je tudi to, da se naši trgoveci tako malo brigajo za inserate v koledarju. Rekel bi skoraj, da je tudi to dokaz, da je naša trgovina skoraj vsa v tujih rokah in da se mi Slovenci vse premalo brigamo za njo. Trgoveci pač ne najdejo boljše poti, svoje blago ljudstvu priporočati, kakor je družbin koledar, zato je prav v njih interesu, da pošljejo inserate v koledar; pa tudi ljudstvo bi tem potom najlaglje zvedelo, kje se dobi ta, kje una reč. Zato mi našim trgovcem, obrtnikom, rokodelcem in drugim družbin koledar v inserate prav gorko priporočamo.

„Miklova Zala“ je povest iz časov turških vojsk, katero je spisal obče znani slov. pisatelj dr. Jakob Sket, profesor na gimnaziji v Celovcu. Pač lahko rečemo, da tako lepe povesti naše ljudstvo že dolgo ni dobilo v roke, nego je ta. Na podlagi zgodovinskega gradiva vedel nam je g. pisatelj spisati tako ljubeznjivo prigodbico, da je mora biti vsaki družbenik prav iz srca vesel. Pri-povest je tem bolj zanimiva, ker se skoraj vse djanje vrši na domači zemlji in v tistej dobi, katera je našemu ljudstvu še sedaj v živem spominu. Osebe so tako vrlo v duhu našega naroda slikane, da takoj zapaziš, da so to ljudje, po kojih žilah teče zdrava slovenska kri. Zalika pa ni zastoj junakinja povesti, ona je v resnici tudi junakinja vrla slovenska junakinja, da jej ne vemo enake. Nje podoba je rayno tako mila in nežna, kakor dostojna in veličastna; v njej se vam kaže ženstvo v vsej svojej naravnej krasoti in milobi, v njej gledamo ženstvo v nja zvišenoj plemenitosti. Da-si nas z ene strani prebritka osoda Zalike napolni s pravo sočutno britkostjo, tako nas nje podoba z druge strani vendar tudi navdaja z veseljem in spoštljivostjo do tistih časov, ko so med nami živel dekleta take duševne lepote, takih kreposti in rednosti, kakoršne na Zaliki občudujemo.

Kar nam je pa posebno povdarjati, to je jezik, v katerem je ta pripovest pisana. V tem oziru se pač ta knjiga prijetno odlikuje od drugih v najnovejšem času izdanih slovenskih knjig.

Pisava je vseskozi priprosta, lahko umevna, ter tako lepo teče, da čitatelja nikjer ne dolgočasi, temveč ga prav veže na-se, tako, da mu bukev skoraj ni moči odložiti. Vsa povest je pisana v pravilnem in čistem, ja izborno lepem jeziku; izraz je povsod točen in značajan, dikičja pa se ponaša z redko lepoto. Mi bi pač želeli, da bi vsi tisti, ki pišejo knjige našemu ljudstvu, si to knjigo vzeli v izgled, ter bi se naj iz nje naučili priproste, pa vendar tako lepe in pravilne pisave. To nam je tembolj povdarjati, ker se v novejšem času pri izdavanju slov. knjig zapazuje neka neodpustljiva malomarnost; tiskajo in izdajajo se knjige, ki nam gotovo niso v čast. Jezik je v njih dostikrat tako okoren, osoren, in nepravilen, da knjige skoraj ni moči čitati. Nekateri namreč pišejo kar tako brez vse slovnice, prav oblastno, češ, kaj so proti nam vsi dosedajni slovničarji, le pri nas je vsa slovniška modrost doma, mi smemo toraj pisati, kakor hočemo.*) G. dr. Sketa pa iz srca pozdravimo kot izvrstnega narodnega pripovedovalca in samo želimo, da bi nas še večkrat s svojimi duševnimi proizvodi razveselil.

*) Kdor tega ne verjame, tisti naj med drugim čita „Narodno biblioteko“.

Cecilija, cerkvena pesmarica. Cela knjiga I. in II. del velja 13.275 fl. gotovo lepi znesek, pri katerem bode vsak dobro premislil, zakaj ga bode izdal; presodil bode, se bode li namen, v katerega se misli izdati, po vsem ali vsaj deloma dosegel. Ako bi si bil odbor to vprašanje stavil, bi te knjige gotovo še ne bil založil. Mi toraj naravnoč rečemo, da se je odbor pri tej knjigi malo prenačil. Ljudstvo je o njej svojo misel tudi izreklo, kajti I. del knjige ostal je v ogromnem številu neprebran; tudi II. del enaka osoda čaka. Boljši bi pač bilo, ko bi se bil ta znesek izdal za druge nam dosti bolj potrebne in koristne knjige, nego je Cecilija. Cecilijansko petje je sicer lepo, pa kdor pozna razmere pri nas na kmetih, tisti bode tudi uvidel, da se to petje pri nas ne bode tako lahko upeljalo.

Občna zgodovina 10. snopič, spisal Starč, se je zlasti omikanim krogom jako priljubila. Mi bi samo želeli, da bi nam g. pisatelj, ki ve zgodovino tako lepo in prijetno pripovedovati, skoraj podal še naslednje zvezke, kajti vsak željno pričakuje zvršitev celega dela. Tudi pričakujemo, da nam bode g. pisatelj novejšo zgodovino slovanskih držav in rodov ravno tako natančno opisal, kakor je to storil pri starej slovenskej zgodovini, za kar smo mu jako hvaležni. Le s pisavo nekaterih besed in imen se z g. pisateljem ne strinjamo. Sicer pa vlada v tem oziru med slov. pisatelji velika zmešnjava.

„Slov. pravnik“ bode vsem prav dobro došel, ki se hočejo o naših pravnih razmerah sebi in drugim v korist dobro poučiti. Da-si je predmet dokaj težaven, tako je g. pisatelj vedel stvar skoraj povsod toliko jasno raztolmaciti, da zamore to tudi v teh rečeh manj izveden človek razumeti. Tudi s tem se popolnoma strinjamo, da so se pridržali taki latinski tehnični izrazi, ki so med ljudstvom že povsod v navadi. Jako nam pa tudi to dopada, da so ti izrazi pisani v čisto slovenskem pravopisu. Ta knjiga bode tudi prav dobro služila učiteljem, katerim je učence tudi v najnavadnejših pravnih razmerah življenja vsaj nekoliko poučiti.

O knjigi: „Življenje prebl. D. Marije“ rečemo, da ima jako neročen format. Pisava pa je taka, kakor, da bi se bilo dotičniku silno mudilo; brez odduška hiti naprej, zato pa tudi lahko spregleda slovnične hibe. Jako radovedni smo pa, zakaj g. pisatelj ne da veljati Mikložicu, ki je dokazal, da je „r“ v slov. jezikih, posebno v staroslovenščini, polglasnik. Ako bode tako vsak vedno le po svoje pisal, tedaj pač ne bomo nikdar prišli do prave jedinosti. Zato bi pa tudi slavnemu odboru v prihodnje še to težavno nalogo naložili, da skrbi, da bode pisava v vseh od družbe izdanih knjigah kolikor bode mogoče jedina, in po sedajnem stanju slov. jezika tudi pravilna.

Prav nevesela prikazen je pa ta, da društvo mej učiteljskim stanom ne šteje toliko udov, kakor bi bilo želeli. Poleg duhovnika je v prvi vrsti tudi učiteljeva dolžnost, da vé kaj ljudstvo čita, s čim se zabavlja. Kolikokrat je treba v šoli o tem govoriti, kolikokrat nas občevanje z ljudstvom na to privede. Ako pa učitelj o vsem tem ne ve niti črhiniti, tedaj pač to za njega ni nobena čast, kajti ljudstvo pričakuje, da on vse to mnogo bolje ve in zna, kaj se v knjigah bere, nego ono samo. Žalostno je res to, da nekateri svoj goldinar rajši dajo za tuje namene, nego pa da bi ga položili na oltar svoje mile in ljube domovine, v katerej so se rodili, v katerej delujejo in živé. Kakor ga ni duhovnika, tako bi naj tudi ne bilo učitelja, ki bi ne bil ud te družbe. Pa tudi šolske bukvarnice bi morale še v večjem številu k družbi pristopiti, posebno zdaj, ko se je štaj. dežel. šolski svet v teh knjigah tako lepo izjavil, češ, da so po svojej vsebini tako lepe in izgledne, da se zamorejo vsaki čas in vsakemu v čitanje prav gorko priporočati, ter so zato tudi posebno primerne za šolske knjižice. Mislimo, da se naši krajni šolski sveti ne bodo branili šolo upisati med dosmrtno ude, ako je le učiteljem na tem kaj ležeče. Tudi se v zimskem času prireja mnogo veselice šoli v korist; kaj ko bi se mali znesek porabil v duševno hrano učencev? So pa tudi zasebniki, razni javni zavodi itd., kateri so

prav radodarni, kadar gre za dobro reč; obrnimo se tudi do njih s prošnjo, da pripomorejo, da naše šole ena za drugo postanejo dosmrtni udje družbe sv. Mohora. Ne mirujmo toraj popred, dokler ne bodo vse šole po Slovenskem prejemale družbene knjige. Da to dosežemo, naj vsak naših spoštovanih tovarišev stori svojo dolžnost, sebi v veselje, svoji ljubej od ljudstva mu izročenej mladini pa v neizmerno pravno in duševno korist!

Narodno blago.

XXXV.

„Duršje.“

(Pripovedka iz Konjiškega okraja.)

V daljnih časih je od starodavnega in slavnega Celja skozi Konjice tako imenovana rimska cesta proti Ptuju peljala, ki se še tu pa tam dandanes lepo pozna in ob kateri se večkrat kaj posebnega in zanimljivega najde, kakor n. pr. kak brušen kamen in druge takšne reči. Ob tej cesti tedaj, blizu dve uri od Konjic proti vzhodu, in kakšno pol ure od državne ceste proti jugu je kraj „Duršje“, tako imenovan po zelo lepi in krasni, sv. Uršuli posvečeni cerkvi, ki je baje nekdanj tukaj stala. Bila je ob enem, kakor stari ljudje pripovedujejo, tudi farna hiša božja nekdanje durške župnije. Ali okoli tistega časa, ko so po naših krajih roparski Turki divjali, se je ta cerkev zavoljo premehkega zemljišča nenadoma popolno v zemljo pogreznila ter ni nič drugega od nje ostalo, kakor neko čudno znamenje, ki se še dandanes tamkaj kaže.

Ako se namreč po tistem mestu, kjer je še baje dandanes celo nepokvarjena cerkev zagrnjena, močno hodi ali s kakšno palico ob tla bije, tako se sliši iz zemlje neko zadonelo bučanje, ki bi se zamoglo najlože z zvonjenjem pri kaki približnji cerkvi primerjati. Pa tudi pastirji, ki po letu tamkaj živino pasejo, pripovedujejo, da se večkrat sliši ob času solnčnega vzhoda nek zvoneči glas iz zemlje. In stari ljudje, ki ta kraj dobro poznajo, trdijo, da ta glas nič drugega ni, kakor donenje zvonov, ki se še v zvoniku tiste pogreznjene cerkve nahajajo; in to bode baje vedno trajalo, dokler se ne najde dober človek, kateri bode toliko pogumen, da svete reči iz zemlje izkoplje in na dan spravi. Zelo stari, okoli tega dandanes nekaj k Prihovski, nekaj k št. Jernejski župniji spadajočega kraja bivajoči ljudje tudi vedó povedati, da se je pred kakšnimi 60 leti, na mestu, na katerem je cerkev stala, nek jako lep in umetno izdelan križ nahajal, katerega pa zdaj ni več videti.

Ako se pa od tega mesta nekoliko korakov proti južni strani podaš, tako prideš na precej velik in lep pašnik, na katerem se je že večkrat kaj posebnega našlo; in o tem pripovedujejo ljudje, da je bil nekdanj lepo pokopališče, kar pa je res lahko verjetno; kajti že vsa njegova zunanost ti to potrjuje.

Dopisi.

Kranjsko. (Raznoterosti) — V 2. dan t. m. se je slovesno otvorilo c. kr. učiteljske v Ljubljani. Prekrasna ta stavba je zares dostojna vzvišenemu smotru, kateremu ima služiti ter tudi unajno kaj prelepo pristojna Slovenski metropoli, beli Ljubljani. Naj bi se le v dičnih prostorih veličastne zgrade vsikdar vzgojevali pravi učitelji, jekleni značaji, s kratka možjé, ki bodo vsestransko vneti takó za blagor óžje ko tudi za dobrobit širše naše domovine. In v to imé d.l. Bog mnogo sreče in spretnosti poučujočim g. učiteljem in dosti brige, marljivosti ter svete vneme učiteljskim pripravnikom! — Letos obiskuje moško učiteljske Ljubljansko 71 gojencev in sicer jih je v I. letu 23, v II. 13, v III. 15 in v IV. 20, na ženskem pa v II. letu 28 in v IV. 19, vkup torej 47 gojenk.

Takó po domačih slovenskih listih, še bolj pa v obližnjem — vzlasti nemško-liberalnem — časopisju se sedaj prav vneto pisari in ugibljuje o bodočem nasledniku umrlega dež. šl. nadzornika R. Pirkerja. Tako odlično mesto je sevéda vélike važnosti ter užé od nekdanj zélo všečen predmet žurnalsitične diskusiji. „Die Schule ist ein Politikum“ dejala je užé slavna Marija Terezija. Kot kandidatje za prihodnje dež. nadzorstvo nár. šol na Kranjskem navajajo se gg.: prof. Šuklje in ravnatelj Hrovath v Ljubljani, veroučitelj Marušić v Gorici, posámne vestí pa proglašujejo za to častno stopinjo g. prof. na véliki realki in okr. šl. nadzornika A. Senekoviča v Ljubljani. Mi tú pač ne bomo razpravljali o tem, kedó izmej imenovanih gospodov bi bil najbolj pripraven za ta odvažen in težaven posel — to ni namen teh vrstic — a mimo gredé omenjati hočemo, da človek, ki je sicer dober in eleganten gorvonik, spreten spisovatelj časnikarskih élanov, vešč zgodovinar in morda tudi prav uporabljiv učitelj na srednjih šolah, — zató še nikakor — vkljub akademični mu izobrazbi — ni kar takó „a priori“ sposoben za dež. šl. nadzornika ljudskih šol. Dež. šl. nadzornik poznati mora ves ustrój národnega šolstva, a to ne le v teoriji, marveč dejanstveno, iz lastne skušnje naj bi vedel, kaj in kakó se ima postopati v ljudski šoli, — kajti le potem bode znal tudi pravilno in pravično ceniti delo ljudskega učitelja ter tudi pogodil óna sredstva, ki ugajajo zdravemu razevitu osnovnega šolstva ter opravičenim težnjam preobtovorjenega národnega učiteljstva. Ker nam pa na Kranjskem takih, v šolstvu povsem izkušenih mož nikakor ne manjka; zatorej tudi trdno upamo, da bode na nje se ozirala slavna vlada pri oddaji tega veleimenitnega dostojanstva.

„Deutscher Schulverein“ je z letošnjim šl. letom odprl otroški vrt v Ljubljani, ki je osobito namenjen revni nežni slovenski mladini. Sicer to politično društvo — šolsko nikakor ni, kakor nas vsakdanja skušnja uči — na Kranjskem vzdržuje še dve privatni nemški šoli, namreč v Maverlu (Maierle) v Črnomaljskem šl. okraji in učilnico v Goršarici (Masern) na Kočevskem. Mimo tega večji del tudi vzdržuje šolo za lesni obrt in rezbarijo v Kočevskem mestu. To nemško „šolsko“ društvo šteje na Kranjskem do zdaj 3 krajne skupine (Ortsgruppen).

„Národna šola“ — društvo v povzdigo slovenskega šolstva sploh — pričela je slednji čas resno se gibati in ako jo bode slov. občinstvo, vzlasti pa razumništvo, zdatno podpiralo, nadejati se imamo najboljših uspehov. Za Kranjsko je odbor „Nár. šole“ užé po vsi deželi v posameznih okrajih postavil poverjenike, ki bodo nabirali denarnih doneskov za to dobrodelno društvo. 25 poverjenikov, ki so zgolj učitelji, bode skrbelo za gmotno podporo od strani slov. občinstva na Kranjskem. Gojimo pa nado, da bode „Nár. šola“ tudi po drugih slov. krajih pridobila si delavnih poverjenikov ter takim potem najlaže paralizovala rovanje zloglasnega „Schulvereina“. Na delo torej zavedni učitelji slovenski!

„Učiteljskega Tovariša“ zadnja številka prinaša naslednjo zanimivo gradivo: O začetku šolskega leta. — Knjiga Slovenska v XVIII veku*) — Slovstvena zgodovina v slovenski ljudski šoli. (Piše Gradimir.) Dalje. — Pripovedke iz zgodovine avstrijskih vladarjev. V. Jarc. — Mleko. (Kemija v kuhinji.) Po nemškem izvirniku. posnel J. Ravnikar. — Književstvo. — Dopisi. — Razpisi uč. služeb. — Premene pri učiteljstvu. — Natečaji. —

Bruno.

Iz Globokega blizo Brežic. Vkljub vsem zaprekam zborovalo je „Breško učiteljsko društvo“ v Brežicah 6. listopada t. l. ob 10. uri dopoldan v prostorih mestne dečke šole. Po prečitaniu in odobrenju zapisnika predstavi g. predsednik novo došlega uda, g. Zvonimira Gnusa, učitelja v Globokem. Med dopisi je ta o šolskih hranilnicah jako važen. Gospod Jože Mešiček, ki je bil že popred pregledal brošurico, katero je v zagovor imenovanih hranilnic pisal dr. Reicher, pravi, da je ta knjižica prav lepo pisana, a vkljub temu se navzoči z vpeljanjem takih hranilnic iz tehtnih vzrokov ne morejo sprijazniti, in preide se na dnevni red.

Na to govori g. Vodušek o zastopnosti učiteljstva na večrazrednicah. Temu govoru sledila je praktična razprava iz zemljepisja. Poročevalec, g. Ornik si je za ta predmet izvolil najvažnejše črte naše zemlje, dan in noč itd., ter pokazal, kako se tudi ta težki del zemljepisja brez umetnih in dragih učnih pripomočkov našim otrokom da razložite. — Navzoči so bili s to razpravo jako zadovoljni, ter se je tudi v njih imenu g. Kokot referentu dostojno zahvalil.

Končayši te vrstice naj izrečem še željo, da bi se pri prihodnem zborovanju, gospodje udje v polnem številu zbrali, kajti do zdaj je menda naše društvo najslabeyše od vseh spodnještajarskih in hodi očitvidno rakovo pot, kar je res žalostno. Izstopivšim udom pa kličem: „Sloga jači, nesloga tlači!“

— o —

Iz Spodnje Polskave. Desetega zborovanja Slovensko-Bistriškega učiteljskega društva dne 3. novembra t. l. vdeležilo se je izmed 20 rednih udov samo 10. Gospod predsednik Windisch navzoče vljudno pozdravi ter povdarja, kako koristno vpliva društvo na posameznika in kako treba nam je, se združevati, da tako velikim trjativam zadostovati zamoremo. — Po prečitaniu zapisnika zadnje seje, naznani g. predsednik došle dopise. — G. Lasbaier, kateri je bil zastopnikom našega društva k letošnji seji štajarske-učiteljske zaveze izvoljen, naznani vzrok, zakaj se ni zgoraj omenjene seje vdeležil. — Potem govori g. H. Tribnik „o Wiedemannu, vzglednem učitelju prvencev“ ter navzočim njegova najvažnejša dela priporoča. G. predsednik se v imenu društva za ta dobro izdelan govor zahvali. — Zatem g. Lasbaier graja, da društveniki z ozirom na društvene paragrafe svoje dolžnosti popolnoma ne izpolnujejo. Konečno nas je še g. Pouh opozoril na izdano knjigo „Cerkveni orglavec na deželi“. Zagotavljal je navzoče, da še kaj enakega za Spodnji Štajer ni bilo izdano, ter to koristno knjigo vsakemu učitelju, kateri se z cerkvenim petjem peča, najtopleje priporoča.

Pomladovič.

*) Piše znani izdatelj „Jezičnika“ in spreten slovstven zgodovinar naš, prof. Jes. Marč v Ljubljani. Pis.

Novice in razne stvari.

[Presvitli cesar] podaril je občini Windhof na Štorskem 300 fl. in občini Vrh, v črnomalskem okraju 200 gld. za zgradbo nove šole; isto tako po 100 gld. podpore in sicer: šoli pri sv. Lamprehtu za notranjo šolsko pripravo, občini Winzendorf pa v nakup šolskega poslopja — iz najvišje svoje zasebne blagajnice.

[Petletno doklado] dobijo vsled nove postave podučitelji — pa ne pri nas, ampak — v Šleziji, ako so po izpitu za učiteljsko sposobnost že peto leto, najsibode definitivno ali provizorično, v službi dovršili. Podučitelji, kateri že služijo 10 ali 15 let, dobodó po tej postavi ob enem 2, oziroma 3 take doklade, katere se odmejujejo z 10°/_o od zadnje letne plače.

[Alfred Brehm. †] 11. dne t. m. je umrl na svojem gradu Reuthendorf v Turingiji slavni natoroznanec in obče znani pisatelj po celem svetu sloveče knjige „Illustriertes Thierleben“ — dr. Alfred Edmund Brehm po dolgi mučni bolezni v 56. letu svoje dobe.

[Književno naznanilo.] Knjiga „Politična in kulturna zgodovina štajerskih Slovencev“ je ravno kar dotiskana in zdaj se veže v prav elegantne platnice. Radi tega moral sem ceno za 20 kr. zvišati. P. n. naročniki mi najbolje vstrežejo, ako mi naročnino in poštino (v skupnem znesku 1 fl. 30 kr.) po nakaznici pošljejo.

V Krškem, 16. novembra 1884.

J. Lapajne, pisatelj in založnik.

[Papež šolski pokrovitelj.] Kakor poroča „Els. lothr. Volksschule“, je sv. oče 17. dne avgusta, t. j. na svoje godovno pred kardinali storil izpoved, katera je vse osupnila. Objavilo se jim je namreč, da papež v rimskem mestu vzdržuje 240 šol, katere obiskuje 20.000 otrok in katere ga stanejo vsako leto pol milijon frankov.

[Vseučilišče v Zagrebu.] V preteklem letu 1883/84 bilo je v prvem semestru 336 vpisanih slušateljev, v drugem semestru pa 307. Profesorjev, docentov in suplentov bilo je 41. Vseučilišna knjižnica broji 68.983 zvezkov. Vseučilišni fond znaša 454.797 gld. 8 kr.

[Nepričakovano doklado] dobili so, kakor povzamemo „P.Z.“ dunajski meščanski učitelji. Obvezali jih namreč so za naprej do 25 učnih ur, namesto dosedanjih 18 na teden. A pričakovana draginska doklada je izostala.

[Ženska — profesor.] Laški naučni minister je imenoval gospodičino Julijo Cavallari, katera je v Bologni s slavnim uspehom napravila doktorski izpit iz filologije, profesorjem latinskega in grškega jezika na akademičnej dekliškej šoli „Fua Fusinate“ v Rimu. To je prvo imenovanje, vsled kojega se je stolica za pouk klasičnih jezikov: grškega in latinskega na višjem izobraževalnem zavodu podelila in zaupala — ženski.

[Originalna a utemeljena prošnja.] Neki v Trstu pri južnej železnici nameščeni uradnik slovenske narodnosti je pred nekoliko dnevi poslal našemu cesarju prošnjo, v kateri prosi vladarja, naj se prositelj premesti iz Trsta v Ljubljano. Prošnja je utemeljena s tem, da v Trstu ni slovenskih izobraževalnih zavodov in šol, kjer bi se prositeljevi otroci dovoljno odgojevali, in ker se otroci po laških šolah izrejujejo v „irredentovce.“ Cesarska kabinetna pisarna je to prošnjo poslala Tržaškemu namestništvu, slednje pa jo je predložilo generalnemu vodstvu južne železnice.

„Sl. N.“

[Poseben most.] Načrt za nov most pod Londonom Bridge, ki bo premostil reko Temse mej Irongate Stairs in Horselydown, je dovršen. Most, katerega je izdelala „City“ v Londonu, bode stal 750.000 funtov šterlingov in bo 264 metrov dolg, 15 metrov širok in 8.7 metrov visok. Novi most, namenjen pešcem in vozovom, se bo tako visoko dvigal nad reko, da bodo pod njim lahko pluli navadni parniki in vse manjše ladije. Da bodo pa tudi največji morski parniki in velike barke pod mostom lahko vozile, bosta na sredi mostu, 60 metrov narazen narejena dva stolpa, v katerih bosta hidravlična stroja most na obeh straneh v toliko visočino privzdignila, da bo spodaj po reki lahko plul tudi največji morski parnik. Mej tem časom, se ve, bo vožnja na mostu morala prenehati, a pešči bodo lahko nadaljevali svoj pot. Vrh stolpov namreč bo narejen drug manjši most, na katerega se bodo ljudje na vozilnih stolah v stolpih gori in doli vozili.

Vabilo. Učiteljsko društvo za mariborsko okolico bode imelo v četrtek 4. dne decembra 1884 ob desetih dopoldne v leitersberški šoli svoje zadnje letošnje zborovanje s tem le vzporedom: 1. Dopisi; 2. Govor gosp. Gabriel-a Majcen-a „o večnem boju“ (sociologična studija). 3. „Najimennitnejše jabolčne vrste v naših krajih“. Govor z demonstracijo. (Gosp. ravnatelj H. Kalman.) 4. Nasveti. — K obilni udeležbi prav vljudno vabi
Odbor.

Učiteljska služba.

(Ponovljen razpis.)

Na čveterorazredni ljudski šoli na **Bizelskem** se učiteljska služba z dohodki po IV. plač. razredu definitivno ali pa tudi provizorično umešča.

Prosilci za to službo naj svoje redno inštruirane prošnje predpisanim potom **do 15. decembra 1884** krajnemu šolskemu svetu na **Bizelskem** pri Brežicah določijo.

Okrajni šolski svet v Brežicah, dne 9. novembra 1884.

Za predsednika:

Del Cott s. r.

Štev. 405.

Učiteljska služba

na čveterorazredni ljudski šoli v Šmarjem pri Jelšah, III. plačilni razred se umešča.

Prošnje se naj **do 15. decembra 1884** krajnemu šolskemu svetu v Šmarje določijo.

Okrajni šolski svet v Šmarjem, dne 13. novembra 1884.

Predsednik:

Haas s. r.